

Til menigheten

Bjørnar Olsen
Sjefredaktør

Kjøp gjerne boken. Men ikke kjøp dens innhold med hud og hår. Selv om den er så velformulert at det nettopp er det man først gjør.

DEN DANSKE PSYKOLOGIPROFESSOREN Sven Brinkmanns siste bok handler om nettopp det tittelen «Gå glipp» signaliserer¹: Om verdien av å kunne avstå fra noe i en tid som mest av alt handler om å ta for seg av livets muligheter. Gjennom aktivt å velge vekk kan vi både bidra til å redde det ytre miljøet gjennom redusert forbruk, og vårt indre miljø ved å lære oss å sette pris på det vi har, og hvem vi er.

Velment

Det er lite galt i Brinkmanns budskap, snarere er det så altfor enkelt å si seg enig. For *Gå glipp* stryker den velmente samfunnskritiker ømt med hårene. Jeg tar meg i å nikke gjenkjennende, takke for enigheten og tenke at jeg har rett, og at det kjennes godt at Sven Brinkmann er like klok som meg. Men så stopper jeg litt, spør meg: Hvorfor utfordres jeg ikke mer av en bok som i utgangspunktet er ment å være et kritisk oppgjør med samtiden? Blir ikke det hele for tydelig, ja, entydig?

La oss som eksempel gå veien om fjorårets stortingsvalg. Rett før valgdagen omtalte spaltisten Egon Holstad Fremskrittspartiet omtrent slik: Et parti for deg som er glad i en fest, for vi lever bare en gang og skal ha det gøy! Glem måtehold og forbruk, miljøtrusler og skatter og avgifter. La oss bruke alle pengene på alt som er artig! Norges oljefond er en åpen flaske vin, og da må vi helle innpå før innholdet fordamper (se i Tromsø, 9. september).

Går vi til Brinkmanns bok, gjelder ikke Holstads karikerte beskrivelse lenger 15 prosent av de norske velgerne. I stedet gjelder den alle dansker, ja, sant å si ethvert individ i hele Vesten: Vi drar kredittkortene så varme at det bidrar til global oppvarming, alt mens vi leser bøker om hvilke 1001 ting vi bare må gjøre, spise, høre, oppleve og se før vi dør. Og ikke blir vi det grann lykkeligere av den grunn.

En verden av soundbites

Det er lett å nikke gjenkjennende til bildet Brinkmann tegner av vår tid og vårt samfunn, men hans samtidskritikk synes basert på en karikatur. Rett nok en god karikatur, med en svært levende strek. Dette er kanskje baksiden av god formidlingskunst: Det tydelige bildet gjør at vi mister av syne en mangefasettert verden vi burde beskrevet og forholdt oss til. En verden som aldri har vært mer kompleks, men der vi likevel nøyer oss med å analysere den gjennom 280 tegn. En verden der TED talks er en viktig kilde til kunnskap, samtidig som TED i økende grad er form og ikke innhold. En verden der de som stotrer og ikke snakker i konsise soundbites, ikke inviteres til tv-debatter eller intervjues av pressen.

¹. Anmeldelsen er tidligere publisert i en noe annen form på nettsidene til «P – Psykologernes fagmagasin» i Danmark..

Som redaktør i mer enn tyve år har jeg fått lov til å jobbe med noen eminente skribenter. Noen av dem skriver så bra at jeg må legge inn motstand i min lesning, ellers flyter det så godt at jeg kjøper ethvert argument bare fordi det er så flott formulert. Samtidig husker jeg også avdøde professor Per Sagstad, som i sitt arbeid med det klassiske verket *Psykologiens historie* fortalte meg som ung redaktør at han ønsket å avstå fra de gode formuleringene og heller skrive i et nøytralt, ja, nesten litt grått språk. Slik håpet han at fagets ideer og kunnskapsutvikling fikk en mer sannferdig fremstilling; at det slik ble faglig redelighet og ikke retorikk fremstillingen av faget hvilte på.

Bekreftelsen

Brinkmanns tekst er langt fra grå, men nettopp god skrivekunst og formidling. Men det gir en bok som mest av alt bekrefter en samfunnsbeskrivelse svært mange deler: Det går for fort, dagens ungdom er generasjon perfekt som ikke evner å utsette sine behov, vi lever i (over)forbrukersamfunnet, vi effektiviserer arbeidsliv og samfunn slik at også barnehagebarn trenger stressmestring. Da trengs det ikke nevnes at dagens unge er bedre til å utsette sine behov enn tidligere generasjoner, at vi har mer fritid enn før, at dagens unge virker å være mer tilfredse med livet (og ha et tettere forhold til sine foreldre) enn tidligere.

Det gir meg en følelse av at han snakker til menigheten (meg selv inkludert): Vi som har råd til kvalitetsprodukter og økologisk mat (ikke uetisk masseproduserte klær og fødevarer), som reiser verden rundt på nødvendige konferanser (ikke på unødvendige charterturer), som snurrer vinyl og leser bøker (og ikke streamer av et evig overflødigthorn av kulturproduksjon til en slikk og ingenting), som drømmer om å knuse smartphonene våre (for å erstatte dem med en dumbphone som viser hvor moralsk overlegne vi er de som sitter med nesen begravd i sosiale medier).

En god preken

Brinkmann selv ønsker ikke å moralisere og predike, har han sagt. Men det er nettopp det han gjør, og det er lite galt i det. Som Christopher Lasch i sin tid påpekte: Vi trenger moral, men vi må ikke tro den er hogget i sten for evig, så la oss diskutere den. Og det er nettopp som en preken man bør lese boken: Da vet man den er skrevet fra et moralsk ståsted, ikke minst basert på tradisjonell akademisk askese. For akademikeren er nettopp en som avstår og utsetter (forskning er jo lite annet enn en marshmallowtest satt inn i et karriereløp). Det er et samfunn jeg absolutt kan trives i, jeg er jo en del av dette selv. Men det er vel verdt å spørre seg om dette er en spesielt opphøyet posisjon å uttale seg om verden fra. Og ikke minst: om posisjonen gir et annet perspektiv på verden enn det man alt har.